

Waarom zijn deze mensen nieuws

Een verkenning van de negentiende eeuw

Bij de introductie van een historisch onderwerp is het de kunst om van 'niets' iets te maken. In deze les worden foto's gebruikt voor de oriëntatie van de leerlingen op de ontwikkelingen in de negentiende eeuw.

Robert Boonstra is
redacteur van Kleio.

Wat?

De oriëntatie op onderwerpen binnen de negentiende eeuw door middel van drie afbeeldingen, waaronder een foto van de slotvergadering van de spoorwegstaking in 1903 in Amsterdam.

Voor wie?

Voor alle klassen (vmbo, havo of vwo) die les krijgen over de negentiende eeuw. De vragen maken in elke context een andere discussie los in de klas en kunnen, afhankelijk van het niveau, worden aangepast en uitgebreid. Deze versie is voor het vmbo geschreven.

Tijdvak

Tijd van Burgers en Stoommachines (1800-1900).

Lesduur

Ongeveer 50 minuten.

Doelen van de les

Het activeren van voorkennis over de negentiende eeuw en oriëntatie op de ontwikkelingen in deze tijd.

Hoe?

In de les is het de kunst om vragen te stellen die leerlingen kunnen beantwoorden (succeservaring). Daarbij is het - in deze oefening - belangrijk om met een goede vragenlijn stapje voor stapje contextkennis omtrent een onderwerp aan te brengen. Een afbeelding is hierbij een goed hulpmiddel. Stapsgewijs wordt de context van de foto duidelijk. Het doel is niet om de leerlingen te laten raden wat hier exact gebeurt, maar om ze te laten oriënteren op de ontwikkelingen (in de

'Het is de kunst om vragen te stellen die de leerlingen kunnen beantwoorden'

gierig?

negentiende eeuw) die in deze foto te herkennen zijn.

De les begint met de volgende vragenlijst:

- 1 Beschrijf wat je op de afbeelding ziet.
- 2 Wat kun je zeggen over de mensen op de foto?

Hulpvragen:

- Hoe ziet hun kleding eruit?
 - Wat valt je op aan de hoofddekels?
 - Zijn er ook vrouwen bij?
 - Zijn ze arm of rijk?
 - Tot welke klasse(n) zouden deze mensen behoren / welk soort beroep zouden ze kunnen uitoefenen?
 - Wat is de functie van de vaandels op de achtergrond?
- 3 Wat doen deze mensen?
 - 4 Hoe kun je zien dat ze erg veel aandacht hebben voor wat er voor hen gebeurt?
 - 5 De foto komt uit 1903. Waarin zouden deze arbeiders (dit antwoord moet al door de leerlingen bij 2 zijn gegeven) rond deze tijd geïnteresseerd zijn? De opties inventariseren.

De vragen en opdrachten maken op de verschillende leerniveaus allerlei reacties los. Vergeet als docent niet tussen de antwoorden door kleine stukjes informatie aan de leerlingen te geven, bijvoorbeeld over industrialisatie, het ontstaan van de arbeidersklasse, sociale verhou-

dingen, vakbonden, socialisme en kapitalisme. Omdat dit een oriëntatie is, en het om de beeldvorming gaat, hoeft de informatievoorziening niet uitgebreid te zijn. Daarna wordt de foto gekoppeld aan een affiche van de spoorwegstaking en vergeleken met een afbeelding van het schilderij van de schilder Bonga *Gezicht op het dorp Beinum* uit 1844. Over deze afbeelding worden soortgelijke vragen als hierboven gesteld. Door de afbeeldingen met elkaar te vergelijken kunnen de leerlingen kenmerkende ontwikkelingen in die periode uiteenzetten. De vragen zijn zo gesteld dat de leerlingen de ontwikkelingen kunnen beschrijven zonder dat ze eerst overspoeld worden met abstracte terminologie.

Wat levert het op?

De leerlingen krijgen, afhankelijk van de nadruk die de docent wil leggen op de onderwerpen een beeld bij belangrijke kwesties (politiek-maatschappelijke stromingen, verdergaande democratisering, emancipatiebewegingen) in de negentiende eeuw.

Ook kunnen ze enkele tijdslijnen door de eeuw heen uitzetten wat betreft deze ontwikkelingen. ■

De uitgewerkte les met opdrachten en afbeeldingen vindt u in verschillende vormen (powerpoint, digitaal schoolbordbestand en lesplanformulier) op de website www.vgnkleio.nl.

Foto uit *Het Volk* van 8 februari 1903. De slotvergadering van de spoorwegstaking in de Beurs in Amsterdam. Foto: Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.

